

OTMLARDA OMMAVIY SPORT TADBIRLARINI TAYYORLASH BOSQICHLARI.

Boymuratov Botirjon Nizomiddinovich

TTYSI, "Ijtimoiy fanlar va jismoniy madaniyat kafedrası" dotsenti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20625799>

Annotatsiya. Mazkur tezisda oliy ta'lim muassasalarida (OTM) ommaviy sport tadbirlarini tayyorlashning asosiy bosqichlari, ularni samarali tashkil etish va boshqarish masalalari yoritilgan. Ommaviy sport tadbirlarini puxta rejalashtirish, tashkiliy ishlarni samarali yo'lga qo'yish hamda tadbir natijalarini tahlil qilish talabalarning sportga bo'lgan qiziqishini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda sport tadbirlarini tayyorlashning rejalashtirish, tashkiliy tayyorgarlik, amalga oshirish va baholash bosqichlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ommaviy sport, sport tadbirlari, oliy ta'lim muassasasi, talabalar, jismoniy tarbiya, sport menejmenti, sog'lom turmush tarzi.

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarni jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda ommaviy sport tadbirlarini sifatli tayyorlash va samarali tashkil etish muhim o'rin tutadi. Ommaviy sport tadbirlarini tayyorlash bir necha o'zaro bog'liq bosqichlardan iborat bo'lib, har bir bosqich tadbirning muvaffaqiyatli o'tishiga xizmat qiladi.

1-bosqich. Rejalashtirish bosqichi. Sport tadbirlarini tashkil etishning eng muhim bosqichi rejalashtirish hisoblanadi. Mazkur bosqichda tadbirning maqsadi, vazifalari, o'tkazilish sanasi, joyi va shakli belgilanadi. Tadbirda ishtirok etuvchi talabalar soni aniqlanib, tashkiliy qo'mita tarkibi shakllantiriladi. Shuningdek, quyidagi masalalar hal etiladi:

- tadbir nizomini ishlab chiqish;
- sport turlari va musobaqa dasturini belgilash;
- moddiy-texnik bazani aniqlash;
- xarajatlar smetasini tuzish;
- tadbir jadvalini ishlab chiqish;
- homiyarlar va hamkor tashkilotlarni jalb qilish.

To'g'ri rejalashtirish tadbirning muvaffaqiyatli o'tishiga zamin yaratadi.

2-bosqich. Tashkiliy tayyorgarlik bosqichi. Bu bosqich sport tadbirlarini amaliy jihatdan tayyorlash jarayonini o'z ichiga oladi. Bunda sport maydonlari va inshootlari tayyorlanadi, texnik vositalar hamda sport inventarlari bilan

ta'minlash ishlari amalga oshiriladi. Tashkiliy tayyorgarlik quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

- sport inshootlarini tayyorlash;
- zarur jihoz va inventarlarni ta'minlash;
- hakamlar hay'atini shakllantirish;
- volontyorlarni jalb etish;
- tibbiy xizmat va xavfsizlik choralarini tashkil etish;
- reklama va targ'ibot ishlarini olib borish;
- ishtirokchilarni ro'yxatdan o'tkazish.

Mazkur bosqichda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar oldindan aniqlanib, ularni bartaraf etish choralari ishlab chiqiladi.

3-bosqich. Sport tadbirini amalga oshirish bosqichi. Sport tadbirining asosiy qismi ushbu bosqichda amalga oshiriladi. Tadbir belgilangan reglament asosida o'tkazilib, barcha tashkiliy ishlar muvofiqlashtiriladi. Bu jarayonda:

- ochilish marosimi tashkil etiladi;
- musobaqalar o'tkaziladi;
- natijalar qayd etiladi;
- hakamlik faoliyati nazorat qilinadi;
- ishtirokchilarning xavfsizligi ta'minlanadi;
- tomoshabinlar bilan ishlash yo'lga qo'yiladi.

Tadbir davomida intizom, adolat va shaffoflik tamoyillariga amal qilish muhim ahamiyatga ega.

4-bosqich. Nazorat va monitoring bosqichi. Sport tadbirlari davomida nazorat va monitoring ishlari olib boriladi. Bu jarayon tadbirning belgilangan reja asosida o'tkazilishini ta'minlaydi. Monitoring quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- tashkiliy ishlarning bajarilishi;
- sport jihozlaridan foydalanish holati;
- hakamlar faoliyati;
- xavfsizlik qoidalariga rioya qilinishi;
- ishtirokchilarning faolligi.

Monitoring natijalari kelgusida sport tadbirlarini yanada takomillashtirish imkonini beradi.

5-bosqich. Yakuniy tahlil va baholash bosqichi. Sport tadbiri yakunlangandan so'ng uning natijalari tahlil qilinadi va baholanadi. Bu bosqich tadbir samaradorligini aniqlash hamda keyingi sport tadbirlarini takomillashtirish uchun muhim hisoblanadi. Baholash jarayonida:

- ishtirokchilar soni;

- musobaqa natijalari;
- tashkiliy ishlarning sifati;
- talabalar fikri va takliflari;
- yuzaga kelgan muammolar o'rganiladi.

Shuningdek, g'olib va sovrindorlar taqdirlanib, faol tashkilotchilar rag'batlantiriladi.

Xulosa qilib aytganda, OTMlarda ommaviy sport tadbirlarini tayyorlashning har bir bosqichini ilmiy asosda tashkil etish talabalar orasida jismoniy faollikni oshirish, sport madaniyatini rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini qaror toptirishga xizmat qiladi. Shu sababli sport tadbirlarini rejalashtirish va boshqarishda zamonaviy menejment yondashuvlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni.
2. Salomov R.S. Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati. – Toshkent, 2015.
3. Kerimov F.A. Sport menejmenti asoslari. – Toshkent, 2018.
4. Matveyev L.P. Teoriya i metodika fizicheskoy kulturi. – Moskva, 2014.
5. Xankeldiyev Sh.X. Jismoniy tarbiya va sportni boshqarish. – Toshkent, 2020.

